

Buletin legislativ de drept comunitar

Decembrie 2009

Jurisprudență comunitară	1
Legislație comunitară	2

Decembrie 2009

Buletin legislativ de drept comunitar

Drept comunitar

Jurisprudență comunitară

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (noua denumire pe care o poartă de la 1 decembrie 2009, data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona) a soluționat pe 2 decembrie un caz important: *C-89/08 Comisia vs. Irlanda*, în care s-a pus problema încălcării de către Tribunalul de Primă Instanță a drepturilor fundamentale ale părților.

Comisia adoptase o decizie prin care în parte aproba scheme de ajutor de stat propuse de Franța, Italia și Irlanda și în parte declara respectivele scheme ca fiind incompatibile cu piața comună. Irlanda, Franța și Italia au contestat respectiva decizie la Tribunalul de Primă Instanță, care a anulat decizia prin hotărârea în cazurile conexe T- 50/06, T-56/06, T-62/06 și T-69/06 Irlanda și alții vs. Comisia. Tribunalul de Primă Instanță a reținut că în decizia sa Comisia nu justificase corespunzător măsurile luate și prin urmare a anulat decizia pe acest considerent chiar dacă niciuna din părți nu invocase lipsa motivării iar Tribunalul nu pusese în discuție acest aspect nici în procedura scrisă și nici în cea orală.

Comisia a făcut recurs la Curtea de Justiție, care a reținut că, deși Tribunalul avea posibilitatea de a invoca lipsa motivării deciziei din oficiu, acest motiv nu a fost invocat și discutat în procedura din fața Tribunalului. Sub acest aspect Curtea a precizat că Tribunalul ar fi trebuit să pună lipsa motivării în discuția părților înainte să dea o decizie bazată pe acest aspect, iar principiul că părțile trebuie ascultate înseamnă, ca regulă, că părțile au dreptul să inspecteze și să comenteze probele și observațiile din dosar și că inclusiv principiul supremației legii este încălcat dacă o hotărâre judecătorească este fundamentată pe fapte și documente pe care părțile nu au avut ocazia să le examineze și deci asupra cărora nu au putut comenta.

Curtea a insistat asupra faptului că o instanță trebuie să respecte regula ascultării părților în special acolo unde invocă un anumit element din oficiu. În final, Curtea a menționat că, având în vedere Articolul 6 al Convenției Europene pentru protecția Drepturilor Omului și scopul dreptului fiecărui om la proceduri contradictoriale și la un proces echitabil în contextul aceluși articol, Curtea poate fie din oficiu fie la cererea Avocatului General să redeschidă procedura orală (în conformitate cu Art. 61 al Regulilor de Procedură) în cazul în care consideră că nu deține suficiente informații sau că decizia depinde de un argument care nu a fost

Legislație comunitară

dezbătut de părți.

Pentru aceste motive, Curtea a anulat decizia Tribunalului de Primă Instanță (Curtea Generală a Uniunii Europene de la 1 decembrie 2009) în ce privește anularea Deciziei Comisiei nr. 2006/323/EC din 7 decembrie 2005 și a retrimis acestei instanțe cazurile conexe T 50/06, T 56/06, T 60/06, T 62/06 și T 69/06.

Pe data de 1 decembrie 2009 a intrat în vigoare **Tratatul de la Lisabona**, marcând o reformă instituțională semnificativă a Uniunii Europene. Tratatul de la Lisabona modifică *Tratatul Uniunii Europene* (Tratatul de la Maastricht) și Tratatul cu privire la înființarea Comunității Europene (Tratatul de la Roma), care a fost redenumit *Tratatul cu privire la Funcționarea Uniunii Europene*. Prin urmare, Tratatul de la Lisabona este un act modificator al celor două tratate de bază ale Uniunii și nu o constituție a Uniunii Europene, chiar dacă păstrează mare parte din principiile Tratatului stabilind o Constituție a Europei, care a fost semnat în 2004 dar nu a intrat niciodată în vigoare. Instituțiile Uniunii Europene după modificarea prin Tratatul de la Lisabona sunt: (i) Parlamentul European; (ii) Consiliul European; (iii) Consiliul; (iv) Comisia Europeană; (v) Curtea de Justiție a Uniunii Europene; (vi) Banca Centrală Europeană și (vii) Curtea de Conturi.

Uniunea Europeană a primit **personalitate juridică de sine-stătătoare**, fiind succesoarea Comunității Europene în toate drepturile și obligațiile. Statele membre pot încheia tratate internaționale în nume propriu numai dacă sunt compatibile cu dreptul comunitar. Parlamentul European trebuie să aprobe toate acordurile în domeniile care se încadrează în procedura legislativă ordinară, acordurile de asociere și cele cu implicații bugetare sau instituționale. Personalitatea juridică a Uniunii implică renunțarea la structura pe trei piloni, în cadrul unei perioade de tranziție de 5 ani.

Tratatul de la Lisabona introduce funcția de **Președinte al Consiliului European**, ales de către membrii Consiliului pentru un mandat de 2 ani și jumătate, care poate fi reînnoit o singură dată. Principala atribuție a Președintelui este să asigure continuitatea lucrărilor Consiliului European – care devine o instituție de sine stătătoare sub supravegherea Curții de Justiție – și să faciliteze consensul. La nivel intern, Președintele pregătește întâlnirile Consiliului European și raportează Parlamentului, iar la nivel extern, Președintele Consiliului European va asigura reprezentarea Uniunii în chestiuni de politici comune și de securitate. Funcția Președintelui este incompatibilă cu alte funcții naționale.

Președintele Comisiei este ales de Parlament, care va investi întreaga Comisie, inclusiv Înalțul Reprezentant pentru Afaceri Externe. Mărimea Comisiei va fi

redușă după 2014, corespunzător cu două treimi din numărul statelor membre, cu excepția cazului în care Consiliul European decide unanim contrariul. Pentru a asigura egalitatea între state, un sistem de rotație va asigura reprezentarea fiecărui stat în două colegii din trei.

Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate este numit de Consiliu după consultarea Președintelui Comisiei Europene și cu acordul Parlamentului pentru un mandat de 5 ani, combinând trei funcții diferite: este reprezentantul Consiliului în politica externă și de securitate comună, președintele Consiliului Afaceri Externe și vice-președinte al Comisiei. Înaltul Reprezentant este responsabil cu politica externă și cu politica comună de apărare a Uniunii și reprezintă Uniunea la nivel internațional în domeniul politicii externe și de securitate comună.

Înaltul Reprezentant conduce noul **Consiliu Afaceri Externe**, care va funcționa în cooperare cu serviciile diplomatice ale Statelor Membre și va cuprinde funcționari din cadrul departamentelor relevante ale secretariatului general al Consiliului și din cadrul Comisiei, precum și personal detașat din cadrul serviciilor diplomatice naționale. Tratatul de la Lisabona precizează că organizarea și funcționarea Consiliului Afaceri Externe vor fi stabilite prin decizie a Consiliului, la propunerea Înaltului Reprezentant, după consultarea Parlamentului și cu acordul Comisiei.

În sistemul anterior Tratatului de la Lisabona, Consiliul lua decizii prin majoritate calificată, iar numărul de voturi pentru fiecare stat membru era alocat prin Tratat (variind de la 29 până la 3 voturi pentru fiecare stat, în funcție de mărime). Acest sistem va continua până în noiembrie 2014, când majoritatea necesară pentru adoptarea deciziilor Consiliului (cu excepția celor pentru care Tratatul cere unanimitate sau majoritate simplă) va deveni o **majoritate dublă**. Astfel, pentru a fi adoptate, actele trebuie să întrunească votul afirmativ a cel puțin 55% din statele membre (adică 15 din 27 state membre) reprezentând cel puțin 65% din populația Uniunii. Este reglementată și o minoritate de blocaj, care trebuie să conțină cel puțin 4 state membre. Cu toate acestea, între noiembrie 2014 și martie 2017, orice stat membru poate cere să se continue aplicarea sistemului actual de vot.

Sistemul co-deciziei între Consiliu și Parlament este extins substanțial și devine **procedura legislativă ordinară**, cu majoritate calificată în Consiliu. Dacă înainte de Tratatul de la Lisabona Parlamentul era implicat doar uneori în legiferare, acum Parlamentul devine co-legiuitor în aproape toată legislația comunitară. Procedura legislativă ordinară a fost extinsă la unele domenii esențiale, cum ar fi

agricultura, pescuitul, transportul, fondurile structurale. Domenii cum sunt fiscalitatea, securitatea socială, politica externă, apărarea, etc. vor necesita unanimitate în Consiliu. Întrucât Parlamentul primește atribuții legislative noi alături de Consiliu, procedura bugetară este modificată pentru a include Consiliul, cu egalitate decizională alături de Parlament.

Tratatul de la Lisabona introduce principiul **proporționalității degresive pentru alocarea mandatelor în Parlamentul European**. Numărul de parlamentari europeni nu poate depăși 751 (din care un președinte), fiecare stat deținând cel puțin 6 (Malta, Luxemburg) și cel mult 96 (Germania) de mandate. De la acest moment Parlamentul European reprezintă cetățenii europeni, în loc de națiunile statelor membre ale Uniunii.

Termenul acordat **parlamentelor naționale** pentru a analiza proiectele legislative este extins de la șase la opt săptămâni. O treime din acestea (sau un sfert în domeniul justiției și afacerilor interne) se pot opune unei propuneri legislative, caz în care Comisia trebuie să reanalizeze proiectul. În plus, dacă jumătate din parlamentele naționale se opun unui proiect supus codeciziei, legiuitorul European (majoritatea Parlamentului sau 55% din voturi în Consiliu) trebuie să decidă dacă continuă sau nu cu procesul legislativ. Parlamentele naționale pot inclusiv să sesizeze Curtea de Justiție dacă consideră că un act normativ este contrar principiului subsidiarității.

Conceptul cetățeniei europene este dezvoltat prin Tratatul de la Lisabona, cetățenii primind drepturi mai largi în ce privește sesizarea Curții de Justiție (tratată mai jos) și **inițiativa legislativă populară**. În acest sens, un milion de cetățeni europeni au dreptul de a cere Comisiei să facă o propunere legislativă în orice domeniu de competență a Uniunii.

Carta Drepturilor Fundamentale devine obligatorie, având aceeași forță juridică cu tratatele, chiar dacă textul Cartei nu se află în niciun tratat. Totodată, Tratatul de la Lisabona oferă bază legală pentru accesarea Uniunii la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care va putea fi decisă de Consiliu cu unanimitate, cu acordul Parlamentului European și cu condiția aprobării statelor membre.

Sistemul jurisdicțional al Uniunii Europene este amplu modificat, fiind cunoscut în ansamblu sub denumirea de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, conținând trei instanțe: Curtea de Justiție, Curtea Generală (fostul Tribunal de Primă Instanță) și Tribunalul Funcției Publice.

În ceea ce privește numirea membrilor Curții, Tratatul de la Lisabona prevede în continuare că sunt numiți prin acord între guvernele statelor membre pentru un mandat de șase ani, însă introduce faptul că numirea are loc numai după consultarea unui comitet care se pronunță asupra abilității candidaților de a-și îndeplini atribuțiile de judecător și avocat general al Curții de Justiție și Curții Generale. Comitetul va fi format din șapte persoane alese dintre foștii membri ai celor două Curți, judecători ai instanțelor supreme naționale și avocați de renume, dintre care unul va fi propus de Parlamentul European. Există posibilitatea creșterii numărului avocaților generali de la 8 la 11, la cererea Curții de Justiție.

Având în vedere dispariția structurii pe piloni a Uniunii, **competența Curții de Justiție a Uniunii Europene se va extinde la dreptul Uniunii Europene**, sub rezerva prevederilor contrare în tratate. Prin urmare, Curtea de Justiție primește competența de a da decizii preliminare în domeniul libertății, securității și justiției, dar nu și în domeniul politicii externe și de securitate comună, care rămâne supusă unui regim special. În plus, de vreme ce Carta Drepturilor Fundamentale capătă aceeași forță juridică cu cea a tratatelor, competența Curții de Justiție și a oricărei instanțe din statele membre (cu excepția Marii Britanii și Poloniei, care au regim derogatoriu) este extinsă la verificarea conformității actelor normative sau administrative naționale cu drepturile fundamentale sau principiile afirmate în Cartă.

Procedura hotărârilor preliminare este extinsă la actele organelor, birourilor și agențiilor Uniunii Europene, care sunt încorporate în dreptul Uniunii Europene. Curtea de Justiție are competența de a se pronunța inclusiv cu privire la actele Consiliului European, chiar dacă el devine o instituție separată. Curtea de Justiție va avea competență și în cazul acțiunilor inițiate de Curtea de Conturi, de Banca Centrală Europeană și de Comitetul Regiunilor în scopul apărării prerogativelor lor.

Tratatul de la Lisabona **facilitează condițiile de admisibilitate a acțiunilor inițiate de persoane fizice și juridice** împotriva deciziilor instituțiilor, organelor, birourilor sau agențiilor Uniunii Europene. Persoanele pot contesta un act dacă sunt direct afectate de acesta și dacă actul nu necesită măsuri de implementare, dar nu li se mai cere să demonstreze că sunt vizate personal de actul în cauză.

Statele membre pot transmite Curții de Justiție o cerere din partea parlamentului sau din partea unei camere a acestuia de anulare a unui act normativ pe motivul încălcării principiului subsidiarității. Acțiunea trebuie transmisă de guvernul

statului respectiv.

Textul Tratatului de la Lisabona poate fi găsit la adresa <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:RO:HTML>, iar textul amendat al Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, la adresa <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2008:115:SOM:RO:HTML>

Autor

andreea.lisievi@tuca.ro

Detalii contact:

Piața Victoriei
Șoseaua Nicolae Titulescu nr. 4-8
America House, aripa de vest, et. 8
Sector 1
București 011141
România

 (40-21) 204 88 90

 (40-21) 204 88 99

 office@tuca.ro

 www.tuca.ro

Disclaimer

Acest material informativ are numai un caracter orientativ. Scopul său nu este de a oferi consultanță juridică cu caracter definitiv, care se va solicita conform fiecărei probleme legale în parte.

Pentru detalii și clarificări privind oricare dintre subiectele tratate în Buletinul Legislativ, persoanele de contact sunt:

Florentin Țuca, Avocat asociat coordonator (florentin.tuca@tuca.ro)

Cornel Popa, Avocat asociat (cornel.popa@tuca.ro)

Cristian Radu, Avocat colaborator senior (cristian.radu@tuca.ro)